

## N:o 262.

Af herr **C. A. Lindhagen**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rösträtt för kvinna vid val till Andra Kammaren.*

Ett berömdt yttrande från mer än hundra år tillbaka är detta: »Antingen har ingen människa medborgerliga rättigheter eller också hafva alla det; och den som röstar emot en annans rätt på grund af dennes olikhet i religion, kön eller ras har från denna stund afsvurit sig sin egen rätt.»

Tillämpade på vår rösträttsfråga innebära dessa sanningsord, att bakom spörsmålet om införandet om allmän rösträtt för män står alltid och oundvikligt frågan om kvinnans politiska rösträtt. Visserligen får det antagas, att lösningen af den förra angelägenheten af förhållandenas makt kommer att ske först. Men kvinnorna hafva anspråk på att härunder deras lika stora och lika befogade rätt ej glömmas bort eller afsiktligt skjutes undan såsom något obestämdt och aflägsset, som man ej behöfver fästa sig vid. Äfven den kvinnliga rösträttsfrågan är en aktualitet, och måste behandlas såsom en sådan.

Hvarför kvinnans politiska rösträtt är en verklighetsfråga af den största betydelse, är lätt att inse och ofta framhållet. I korthet sagdt bör kvinnan erhålla denna medborgerliga befogenhet:

*därför* att det är rättfärdigt mot henne och däremot orättfärdigt att utestänga hälften af folket från politiskt inflytande;

*därför* att kvinnan, som har lika stora intressen att tillvarataga i samhället som mannen, bör själf bäst förstå att där bevaka sin egen rätt och sitt eget bästa;

*därför* att hennes fallenheter otvifvelaktigt i många afscenden äro

*Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 125 Häft. (N:o 262, 263.) 1*

olika mannens, hvilket förhållande från det allmännas synpunkt utgör en ytterligare bjudande anledning att låta dessa särskilda fallenheter komma till sin rätt och göra sig gällande;

*därför* att härigenom skulle hennes medborgaranda stärkas, hennes själfständighet och ansvarskänsla ökas samt hennes personliga anseende höjas;

*därför* att samhället särskildt behöfver den insats af medkänsla, sparsamhet och praktiskt sinne, som kvinnan antagligen skulle göra gällande i lagstiftningen och i statshushållningen, samt

*därför* att sålunda med ett ord det är till gagn för kvinnan och till gagn för samhället.

Saknaden af kvinnans inflytande i det offentliga lifvet blir för hvar dag alltmer kännbar. Man har härvid icke blott att fästa sig vid vikten att undanröja eller förekomma de orättvisa lagar, männen ofta stifta för kvinnorna, såsom t. ex. i de äktenskapliga förhållandena. Framför allt och särskildt i vår tid, då de sociala frågorna trädt i förgrunden, behöfves hennes medverkan för lösningen af samhällsproblemen. Erinrar man sig hvad kvinnan redan nu trots utestängning från statens angelägenheter förmått uträtta för sådana sociala intressen som undervisning, sjukvård, sedlighet, nykterhet, frivillig fattigvård o. s. v., får man en föreställning om de särskilda praktiska inlägg hon skulle göra i det offentliga lifvet. De kvinnliga rösträttsföreningar, som bildats, hafva också här och hvar upptagit verksamhet för vissa reformer i kommunerna, och dessa inlägg hafva redan visat ett märkbart inflytande på höjandet af intresset för dylika angelägenheter, såsom för bostadsfrågans lösning m. m. Erfarenheterna från de stater, där kvinnan fått politisk rösträtt, styrka i alla afseenden, att hon väl lämpar sig för det offentliga lifvet.

Under sådana förhållanden bör det för statsmakterna vara en viktig angelägenhet att undersöka spörsmålet om politisk rösträtt för kvinna och befrämja dess införande. Den ofta hörda invändningen att kvinnorna ännu ej visat tillräckligt intresse för sin sak måste med förutnämnda uppfattning förlora det väsentliga af sin betydelse. Man har ju också redan principiellt gifvit kvinnorna kommunal rösträtt utan att beslutet härom föregicks af några opinionsyttringar från kvinnornas sida. Vidare har kvinnornas intresse för deras politiska rösträtt på de senaste två åren synnerligen kraftigt gifvit sig till känna, bland annat genom bildandet i landet af en mängd kvinnliga rösträttsföreningar, för närvarande 29 till antalet, hvilka sammanslutit sig i en landsorganisation och redan räkna öfver 4,000 inskrifna ledamöter. Och slutligen

måste väl medgifvas, att intet medel hastigare och fullständigare väcker medborgarandan än just förlänandet af medborgerliga rättigheter.

Inom det politiska lifvet är det nu emellertid en ständig strid mellan idéerna och opportuniteterna. De förra böra taga hänsyn till de senare, det är visst. Men å andra sidan måste med styrka göras gällande, att det för befrämjandet af ett framsteg oftast blir en dålig uträkning att tro sig behöfva förtiga eller kanske rent af förneka själfva idéen. Man må framhålla, att förhållandena bjuda att nöja sig med ett litet steg, men det är alltid rätt och merendels gagneligt att samtidigt hålla själfva idéens fana högt, så att den rätta kursen ej förloras ur sikte. Den fråga, som då i förevarande fall framställer sig, är, huruvida det må anses i något afseende oriktigt eller oklokt att nu inför denna Riksdag, i samband med behandlingen af männens rösträttsfråga, till någon uppmärksamhet och åtanke framföra äfven rösträttsfrågans andra hälft.

Härvid bör uppmärksamheten först fästas därpå, att man ej kunnat undgå, att den stora saken redan kastat något af sin skugga in i förhandlingarna. Regeringen har i sin proposition för första gången inlåtit sig på ämnet och sagt några försiktigt vänliga ord om kvinnorna. I Första Kammaren har af en motionär till och med yrkats omedelbart tilldelande af politisk rösträtt åt kommunalt röstberättigade kvinnor. Och inom Andra Kammaren hafva fyra ledamöter uti en rösträttsmotion uttalat sin glädje öfver regeringens nyssnämnda yttrande. Det kan då för det första vara på sin plats att från ännu flera, af hvilka saken behjärtas, framkommer något uttryck därför. Men härtill kommer, att ur kvinnornas synpunkt man icke kan för sakens skull vara tillfreds med att den stödjdes blott i de olika framställningarnes motiver, och ännu mindre med att den gifves en så begränsad omfattning, som den erhållit i det inom Första Kammaren väckta förslaget. Den kvinnliga rösträttsrörelsen har anspråk på att genom största möjliga understöd äfven inom Riksdagen vinna bistånd i sin maktpåliggande uppgift att bereda den allmänna meningen för genomförandet af politisk rösträtt för kvinnor.

Äfven en annan sak är här förtjänt af beaktande. Man hade ju kunnat hoppas, att särskildt den nya härordningens genomförande skulle väcka en samfälld insikt om nödvändigheten af en verklig rösträttsreform, som skulle höja medborgarandan och omsider lösa folkets bundna andliga krafter. Men minnet af dylika förpliktelser blekna lätt bort. Någon samling kring detta mål har knappast visat sig åtminstone under denna riksdag. Snarare göra sig alla både stora och små önskemål och intressen gällande och fordra att blifva vägda emot hvarandra. Men under en sådan situation finnes ingen anledning att hålla ensamt

kvinnorna borta. Tvärtom bör närvaron af deras rättvisa sak kunna bidra att gifva någon lyftning åt synpunkterna.

Man skulle nästan kunna blifva frestad att i detta sammanhang äfven inlåta sig på den af så många beaktade angelägenheten att uppställa »garantier» mot den nya pånyttfödelse, hvarpå nationen så länge väntat. Gent emot dessa sträfvanden måste erinras, att uppgiften dock icke kan vara att anordna blott ett skådespel för svenska folket utan att på samma gång inrymma åt detsamma något ökad inflytande på representationen i dess helhet. Anser man sig från några håll verkligen behöfva en så kallad verksam garanti, så vore det väl värdigare att i stället söka den i kvinnornas rösträtt, hvilken ju från samma håll ofta plägar framhållas såsom ett yttersta värn mot den allmänna rösträttens befarade omhvälfningar. Ty då har man i alla fall gifvit full rättvisa.

För kvinnorna kan det nämligen vara tämligen likgiltigt, hvilka grunder männen anse sig böra åberopa för att gifva dem deras rätt. Framstegspartierna behöfva ej heller från sin synpunkt se någon fara i kvinnans politiska rösträtt. Ty skipandet af rättvisa leder i längden alltid till goda resultat för samhället. Och äfven om det verkligen förhölle sig så, som mången föreställer sig, att kvinnorna skola någon tid framåt ställa sig mera dogmatiska än männen i vissa principfrågor, så äro de obestriddigen å andra sidan mindre doktrinära i uppfattningen af det praktiska lifvets angelägenheter. Det vore lyckligt om genom kvinnornas inflytande generationer ej behöfde slitas upp under ofrukbara kraftmätningar allena, utan om samtidigt också kunde växa något i landet för det dagliga lifvets behof och trefnad.

Slutligen ännu en sak. Det är förklarligt, om mången ej kan under några förhållanden anse sig beredd att på en gång lösa rösträtsfrågan både för kvinnor och män. I hvarje fall kan man knappast begära detta, utan att i en så genomgripande fråga från regeringens sida först förebragts utredning och öfvervägande af de särskilda synpunkter, som framställa sig för genomförandet af politisk rösträtt äfven för kvinnor. Alldeles obestriddigt är jämväl, att den senare angelägenheten ej får på något sätt fördröja en god lösning af den nu föreliggande uppgiften att genomföra allmän rösträtt för män. Men däremot bör saken, åtminstone för den, som tror på befogenheten och nyttan af kvinnans rösträtt, ställa sig så, att afgörandet af männens rösträtsfråga innefattar en särskild förpliktelse till att omedelbart skrida till en utredning och ett öfvervägande af frågan om politisk rösträtt äfven för kvinnor.

På grund af hvad sålunda anförts får jag hemställa:

att Riksdagen, i sammanhang med afgörandet af den nu föreliggande frågan om införandet af allmän rösträtt för män, måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om beredandet af rösträtt jämväl för kvinnor vid val till Riksdagens Andra Kammare samt därefter för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Stockholm den 12 april 1904.

*Carl Lindhagen.*

I ofvanstående yrkande instämma:

<i>Ernst Beckman.</i>	<i>Henrik Hedlund.</i>	<i>Fridtjuv Berg.</i>
<i>John Olsson.</i>	<i>L. Gust. Broomé.</i>	<i>Victor Moll.</i>
<i>W. Johansson</i> i Öija.	<i>Edvard Wavrinsky.</i>	<i>Jakob Pettersson.</i>
<i>J. E. Ericsson.</i>	<i>Oskar Eklund.</i>	<i>Magnus Höjer.</i>
<i>Anders Sterner.</i>	<i>S. J. Enander.</i>	<i>Gerard De Geer.</i>
<i>A. Thylander.</i>	<i>Oskar Berg.</i>	<i>P. Hörnstén.</i>
<i>A. F. Broström.</i>	<i>Henric Öhngren.</i>	<i>G. Kronlund.</i>
<i>H. Pantzarhielm.</i>	<i>S. H. Kvarnzelius.</i>	<i>Paul Hellström.</i>
<i>Carl Carlson Bonde.</i>	<i>E. G. Åkerlind.</i>	<i>J. G. Forsberg.</i>
<i>M. F. Nyström.</i>	<i>J. Persson.</i>	<i>David Holmgren.</i>

---